

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
389/2016	Fylkesrådet	22.11.2016
172/2016	Fylkestinget	05.12.2016
	Komite for utdanning	05.12.2016

Høring - Mer å hente - Bedre læring for elever med stort læringspotensial

Sammendrag

Fylkesrådet foreslår at fylkestinget stiller seg positiv til at behovene for elever med stort læringspotensial settes på dagsordenen. Det burde vært en tydeligere vektlegging av videregående opplærings rolle i Jøsendalutvalgets utredning. Videre savnes konkrete forslag om muligheten for at elever innenfor målgruppen kan gjennomføre videregående opplæring på kortere tid enn normalt. Fylkesrådet hadde forventet forslag i høringen som fremmer en læringskultur der elever med stort læringspotensial får en funksjonell anerkjennelse. Fylkesrådet tar oppgaven med å følge opp utvalgets utredning gjennom strategi for bedre gjennomføring. Fylkesrådet vil rapportere til fylkestinget på dette arbeidet fra og med Tilstandsrapporten 2017.

Bakgrunn

Regjeringen oppnevnte 18. september 2015 et utvalg for høyt presterende elever. Utvalget fikk følgende mandat:

«Skolen har etter opplæringsloven § 1-3 en plikt til å tilpasse opplæringen til den enkelte elevs evner og forutsetninger. Skolen har, og skal fortsatt ha, oppmerksomhet rettet mot elever som trenger ekstra støtte i opplæringen. Plikten til å gi den enkelte elev tilpasset opplæring gjelder imidlertid også elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talent og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene.

Utvalget skal vurdere forutsetninger, og foreslå konkrete tiltak, for at flere elever skal prestere på høyt og avansert nivå i grunnopplæringen og for at høyt presterende elever skal få et bedreskoletilbud. Utvalget skal vurdere og komme med anbefalinger om hvordan et variert og tilpasset undervisningstilbud for høyt presterende elever kan gis innenfor den ordinære opplæringen, men også vurdere særskilte pedagogiske tiltak spesielt tilrettelagt for gruppen eller enkeltelever. Utvalget må vurdere organisatoriske, pedagogiske, didaktiske, sosiale, juridiske og økonomiske forhold.

Som grunnlag for vurderinger og forslag skal utvalget utarbeide et kunnskapsgrunnlag basert

på nasjonal og internasjonal forskning og erfaringer fra andre land som har flere høyt presterende elever.

Minst ett av utvalgets alternativer skal kunne realiseres innenfor dagens ressursrammer.

Utvalget skal legge til rette for at representanter fra relevante organisasjoner og fagmiljøer får legge frem sine synspunkter, problemstillinger og innspill for utvalget.

Utvalget skal avslutte sitt arbeid innen 15. september 2016.»

Utvalget har i sin drøfting av mandatet valgt å gå bort fra begrepet «høytpresterende elever». Utvalget bruker gjennomgående begrepet «elever med stort læringspotensial». Dette begrepet legges også til grunn i denne saken.

Utvalget presenterer i utredningen tre sentrale systemerkjennelser som utvalget mener må vektlegges i arbeidet med å gi elever med stort læringspotensial bedre betingelser for læring i skolen:

1. Grunnopplæringen gir ikke elever med stort læringspotensial en tilpasset opplæring som gjør det mulig for dem å realisere sitt læringspotensial.
2. Skolene utnytter ikke handlingsrommet for pedagogisk og organisatorisk differensiering.
3. Utdanningssystemet nasjonalt og lokalt har behov for et felles kunnskapsgrunnlag for å iverksette forbedringstiltak på kort og lang sikt.

Utvalget skal vurdere forhold av organisatorisk, pedagogisk, didaktisk, sosial, juridisk og økonomisk art. Utvalget har valgt å kategorisere disse seks forhold i tre hovedgrupper som peker mot systemerkjennelsene nevnt i forrige avsnitt:

- Rammebetingelser
- Kunnskap, forskning og erfaringer
- Kompetanse og undervisningspraksis

Utvalgets anbefalinger følger denne tredeling og gjengis nedenfor.

Rammebetingelser:

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

– Justerer opplæringslovens § 1-3 for å tydeliggjøre at lovbestemmelsen også inkluderer elever med stort læringspotensial.

– Tydeliggjør handlingsrommet i dagens regelverk for skoleleder, skoleeier og fylkesmannen, for eksempel gjennom nasjonale kompetanseutviklingstiltak som Regelverk i praksis og RefLex (se kapittel 6.2).

– Sørger for at progresjonsbeskrivelsene i veiledningene til læreplaner for fag skal vise eksempler på kompetanse på et høyt og avansert nivå og gi støtte til lærerens arbeid med å tilpasse undervisningen for elever med stort læringspotensial. Utviklingen av beskrivelsene

må skje parallelt med fagfornyelsen i Kunnskapsløftet.

Kunnskap, forskning og erfaring:

Utvalget anbefaler at forskningsmiljøer:

- Utfører forskning av høy kvalitet om elever med stort læringspotensial i tett kobling og samarbeid med lærerutdanning og skoler.

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- Konsentrerer ressurser til forskning dedikert til elevgruppen. Kritiske suksessfaktorer er sterke forskningsmiljøer, og at forbindelser mellom forskning, lærerutdanning og skole styrkes for å påvirke praksis i klasserommet.

- Sikrer at forskning koordineres og formidles til sektoren.

- Sørger for at tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial inkluderes som tema i:

- Skoleleder- og lærerutdanning og utdanning i spesialpedagogikk, utdanning til PPT

- Videreutdanning

- Hvert fjerde år systematisk kartlegger og evaluerer effekter av tiltak for elever med stort læringspotensial.

- Sørger for at det utvikles kompetanseprogram for PPT og spesialpedagogiske institusjoner om lærevansker hos barn og unge med stort læringspotensial.

Kompetanse og undervisningspraksis:

Utvalget anbefaler at skoleeier:

- Bygger kapasitet på den enkelte skole og mellom skoler slik at det arbeides systematisk med oppfølging av elevenes læring.

- Tar ansvar for at skole og PPT har kompetanse i og ressurser til å identifisere elever med stort læringspotensial og tilpasse opplæring for dem.

Utvalget anbefaler at skoleleder:

- Tar i bruk eksisterende forskning og tilrettelegger for fleksibel organisering for elever med stort læringspotensial.

Utvalget anbefaler at lærere:

- Bruker forskningsbasert kunnskap og varierer undervisningsmetoder gjennom for eksempel

dybdelæring og berikelse.

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- Vurderer tiltak for å sikre at skoleeiere samarbeider og tar ansvar for tilbud om forsering til aktuelle elever.
- Sørger for at det utvikles digitale læringsressurser for elever som blant annet ivaretar dybdelæring i alle fag.
- Sørger for utvikling og bruk av e-læringsmodul for skole og PPT og for å øke kompetanse om elever med stort læringspotensial.
- Vurderer utvidelse av lærerspesialistordningen til å inkludere kunnskap om elever med stort læringspotensial.
- Utvikler kunnskapsbasert kartleggings- og veiledningsmateriell for identifisering og didaktiske råd i fag for skoler, kommuner og PPT.
- Sørger for at tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial inkluderes som tema i nasjonale satsinger og veiledningsmateriell.

Problemstilling

Denne saken har flere problemstillinger:

- Utredningen favner om hele det 13-årige løpet. Videregående skoles rolle kommer ikke tydelig fram.
- Det har tradisjonelt vært liten oppmerksomhet mot høytpresterende elever og elever med stort læringspotensial. Saken belyser behovet for mer kunnskap om disse elevgruppene også i videregående opplæring i Nordland.
- Fylkesrådet utvikler nå en ny skolepolitikk for Nordland. Utredningen fra Jøsendalutvalget må ses i lys av ambisjonene for videregående opplæring i et fremtidsperspektiv.
- Jøsendalutvalget fremmer en rekke tiltak. Fylkesrådet vil i kommende saker belyse hvordan Nfk skal følge opp utredningen og utvalgets forslag.

Vurderinger

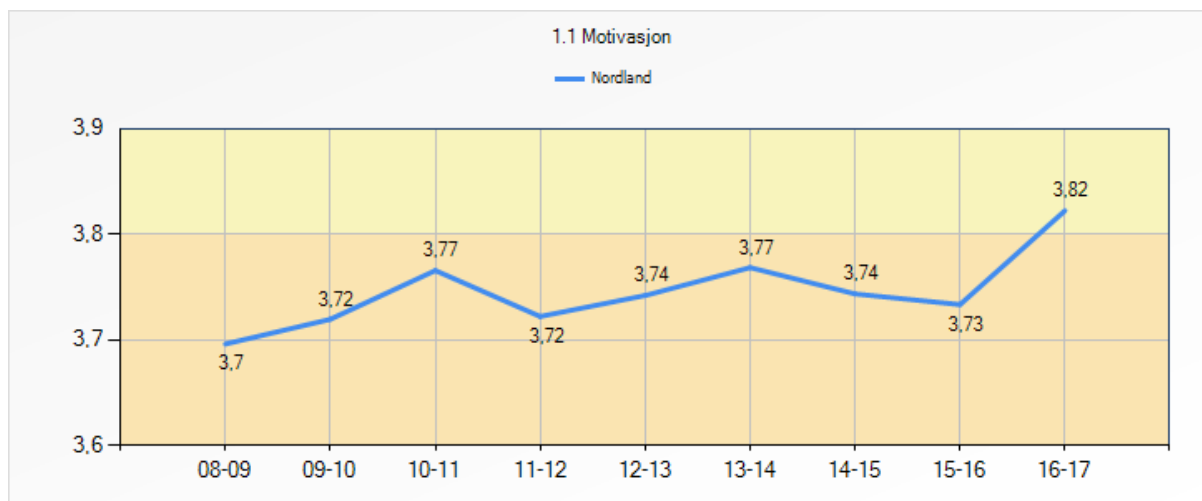
Fylkesrådet har gjennom sin politiske plattform, Samfunnskontrakt for Nordland, fylkestingssaken om utdanningsprofil og satsingsområder for de videregående skole og helhetlig melding om videregående opplæring varslet en ny skolepolitikk for Nordland. Vurderingene av Jøsendalutvalgets utredning må ses i lys av rådets skolepolitikk.

Fylkesrådet har som visjon at alle elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring. I lys av denne visjonen hilser fylkesrådet Jøsendalutvalgets utredning velkommen. Elever som har gode prestasjon eller stort læringspotensial er en gruppe som kan møte utfordringer med motivasjon for læring og i verste fall problemer med gjennomføring dersom læringstrykket i undervisningen er for lav eller at undervisningen ikke er variert og

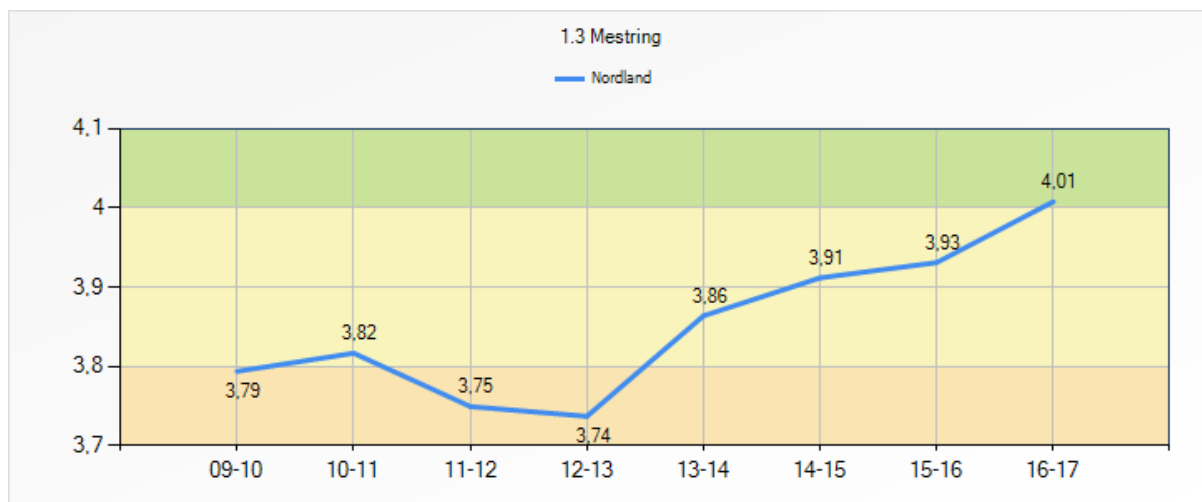
motiverende nok for disse elevene. En skolepolitikk som tar mål av seg til at alle skal gjennomføre må derfor også favne om høytpresterende elever og elever med stort læringspotensial.

Fylkesrådet har som mål å gi et godt tilbud for alle i den offentlige fellesskolen. Fellesskolen må gi elever med stort læringspotensial muligheten til å forsere fag via raskere progresjon og større faglig fordypning. Fylkesrådet støtter derfor utvalgets forslag om at egne eliteskoler ikke er veien å gå.

Resultatene fra elevundersøkelsen gir en pekepinn på hvordan elevene i videregående opplæring opplever læringsmiljø og læringstrykk. Elevenes motivasjon viser en stabil tilstand over tid. Resultatene fra elevundersøkelsen indikerer at en signifikant andel av elevene viser interesse for å lære, men undersøkelsen gir også indikasjoner at en større andel elever enn godt er angir at de ikke liker skolearbeidet spesielt godt. Resultatene over tid er angitt i figuren nedenfor.

Elevundersøkelsen spør også elevens om deres egen følelse av mestring. Her viser resultatene at mange av elevene opplever at de mestrer skolearbeid og lekser. Det finnes likevel en liten gruppe elever som ikke opplever dette. Resultatene over tid vises i figuren nedenfor. Det er gledelig at andelen elever som opplever mestring øker.

En annen indikator som er relevant for problemstillingene i Jøsendalutvalgets rapport er om elevene opplever at de får faglige utfordringer. Resultatene på denne indikatoren vurderes som gode, og utvikling over tid vises i figuren nedenfor.

Fylkesrådet etterlyser en klarere vektlegging av videregående opplæring i Jøsendalutvalgets utredning. Rådet er inneforstått med at mye av innsatsen for å ivareta elever med stor læringspotensial må legges i grunnskolen, men fylkesrådet mener at denne elevgruppen må ivaretas gjennom hele det 13-årige skoleløpet. Skoletilbud som teknologi- og forskerlinjen burde vært vurdert av utvalget. Det mener vi er et tilbud som gir mange elever innenfor målgruppa et motiverende og utfordrende læringsmiljø. Utvalget burde sett nærmere på erfaringer, og den fagpedagogiske praksisen som er etablert ved disse forskerklassene innenfor studiespesialisering.

Utvalget nevner den nasjonale strategien *Tett på realfag*, men sier lite andre fagområder som samfunnsfagene og språk, og yrkesfagene er nesten ikke nevnt.

Utvalget burde ha kommet med konkrete forslag om muligheten for at elever innenfor målgruppen kunne gjennomføre videregående opplæring på kortere tid enn den normerte tiden. Dette gjelder både studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer. I dag er det nok flere elever innenfor målgruppen som kunne ha oppnådd både studie- og yrkeskompetanse på et høyt faglig nivå og på kortere tid. Forsering er nevnt, men hovedsakelig knyttet til grunnskolenivå. Muligheten for at fagbrev avlegges tidligere enn normal progresjon bør i enkelte tilfeller kunne vurderes.

Utvalget sier lite om tre-semesteropplegg og muligheter for intensive sommerkurs som avsluttes med eksamen før ordinær skolestart. For motiverte og målrettede elever kan dette være et godt tilbud, men igjen så vil det antakelig kun være aktuelt ved større skolesteder.

Fylkesrådet mener utvalget kunne vært enda mere tydelig på viktighetene av tverrfaglighet, undersøkende læringsmetodikk, samhandling, etablering av gode relasjoner og en læringskultur der høyt presterende elever opplever funksjonell anerkjennelse i praksis. Det sosiale aspektet tilknyttet læring er viktig for alle elever. Fleksible løsninger, ulike læringsmetoder og gjennomtenkte undervisningsstrategier vil være et gode for både «skoleflinke» og «normaleleven».

Fylkesrådet har notert seg at utvalget går inn for at det bygges kapasitet på den enkelte skole og mellom skoler slik at det arbeides systematisk med oppfølging av elevenes læring, også elever med stort læringspotensial.

Fylkesrådet støtter utredningens vektlegging av *Fremragende læringsmiljø gjennom profesjonssamarbeid* er en riktig og viktig påpeking, ikke minst innenfor de videregående skoler. Slikt samarbeid styrker alle elevers læring og bidrar også til innovative læringsmiljø. Skoleledere og lærere skal være opptatt av elevenes læring, og mindre på dokumentasjon og administrative gjøremål og alskens planverk. Fylkesrådet mener det er lagt et godt grunnlag gjennom kompetanseheving innenfor klasseledelse og vurdering for læring. Videre kapasitetsbygging på disse områdene må ta opp i seg behovene for elever med stort læringspotensial.

Fylkesrådet er opptatt av å ivareta behovene til alle elever, også elever med stort læringspotensial. Videre oppfølging innenfor videregående opplæring i Nordland må ta

utgangspunkt i visjonen om at alle elever skal fullføre og bestå videregående opplæring. Det er derfor naturlig å ta utgangspunkt i de initiativer som er varslet i helhetlig melding for videregående opplæring. Fylkesrådet vil derfor forankre arbeid mot denne elevgruppen i den varslede strategi for bedre gjennomføring, og rapportering om denne elevgruppens progresjon vil søkes ivaretatt gjennom den årlige tilstandsrapporten til fylkestinget med virkning fra tilstandsrapporten for 2017 som legges frem for fylkestinget i begynnelsen av 2018.

Konsekvenser

Saken får ingen umiddelbare budsjettmessige konsekvenser. Oppfølgingen av utvalgets utredningen forutsettes tatt innenfor gjeldende budsjettrammer.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget stiller seg positiv til at behovene for elever med stort læringspotensial settes på dagsordenen gjennom Jøsendalutvalgets utredning.
2. Fylkestinget har som mål å gi et godt tilbud for alle i den offentlige fellesskolen. Fylkestinget støtter derfor utvalgets forslag om at egne eliteskoler ikke er veien å gå.
3. Fylkestinget savner en tydeligere vektlegging av videregående opplæring i Jøsendalutvalgets utredning. Elever med stort læringspotensial må ivaretas gjennom hele det 13-årige skoleløpet. Skoletilbud som teknologi- og forskerlinjen burde vært vurdert av utvalget. Dette er et tilbud som gir mange elever innenfor målgruppa et motiverende og utfordrende læringsmiljø.
4. Fylkestinget savner konkrete forslag om muligheten for at elever innenfor målgruppen kunne gjennomføre videregående opplæring på kortere tid enn den normerte tiden. Dette gjelder både studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer.
5. Fylkestinget mener utvalget kunne vært enda mere tydelig på viktighetene av tverrfaglighet, undersøkende læringsmetodikk, samhandling, etablering av gode relasjoner og en læringskultur der høyt presterende elever opplever funksjonell anerkjennelse i praksis.
6. Fylkestinget ber om at Jøsendalutvalgets rapport må sees i lys av fylkestingets øvrige utdanningspolitikk.
7. Fylkestinget ber fylkesrådet følge opp arbeidet for elever med stort læringspotensial gjennom helhetlig melding og strategi for bedre gjennomføring.
8. Fylkestinget ber fylkesrådet rapportere om arbeidet for elever med stort læringspotensial fra og med tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland fra og med rapporten for 2017.

Bodø den 22.11.2016

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Hild-Marit Olsen
fylkesråd for utdanning
sign

22.11.2016 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet
Innstilling fra Fylkesrådet
Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

05.12.2016 Fylkestinget

Innstillinga fra komite for utdanning ble lagt fram av saksordfører Hilde Holand, KrF:

1. Fylkestinget stiller seg positiv til at behovene for elever med stort læringspotensial settes på dagsordenen gjennom Jøsendalutvalgets utredning.
2. Fylkestinget har som mål å gi et godt tilbud for alle i den offentlige fellesskolen. Fylkestinget støtter derfor utvalgets forslag om at egne eliteskoler ikke er veien å gå.
3. Fylkestinget savner en tydeligere vektlegging av videregående opplæring i Jøsendalutvalgets utredning. Elever med stort læringspotensial må ivaretas gjennom hele det 13-årige skoleløpet. Skoletilbud som teknologi- og forskerlinjen burde vært vurdert av utvalget. Dette er et tilbud som gir mange elever innenfor målgruppa et motiverende og utfordrende læringsmiljø.
4. Fylkestinget savner konkrete forslag om muligheten for at elever innenfor målgruppen kunne gjennomføre videregående opplæring på kortere tid enn den normerte tiden. Dette gjelder både studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer.
5. Fylkestinget mener utvalget kunne vært enda mere tydelig på viktighetene av tverrfaglighet, undersøkende læringsmetodikk, samhandling, etablering av gode relasjoner og en læringskultur der høyt presterende elever opplever funksjonell anerkjennelse i praksis.
6. Fylkestinget ber om at Jøsendalutvalgets rapport må sees i lys av fylkestingets øvrige utdanningspolitikk.
7. Fylkestinget ber fylkesrådet følge opp arbeidet for elever med stort læringspotensial gjennom helhetlig melding og strategi for bedre gjennomføring.
8. Fylkestinget ber fylkesrådet rapportere om arbeidet for elever med stort læringspotensial fra og med tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland fra og med rapporten for 2017.

Marius Hansen, H, fremmet Høyre og Frps forslag fra komiteen:

Setning 2 i pkt. 2 strykes.

Votering i plenum

Komiteinnstillinga punktene 1 og 3-8 enstemmig vedtatt.
Komiteinnstillinga punkt 2 vedtatt mot 14 stemmer avgitt for H og Frps forslag (9H og 5Frp).

FT 172/2016

Vedtak

1. Fylkestinget stiller seg positiv til at behovene for elever med stort læringspotensial settes på dagsordenen gjennom Jøsendalutvalgets utredning.
2. Fylkestinget har som mål å gi et godt tilbud for alle i den offentlige fellesskolen. Fylkestinget støtter derfor utvalgets forslag om at egne eliteskoler ikke er veien å gå.
3. Fylkestinget savner en tydeligere vektlegging av videregående opplæring i Jøsendalutvalgets utredning. Elever med stort læringspotensial må ivaretas gjennom hele det 13-årige skoleløpet. Skoletilbud som teknologi- og forskerlinjen burde vært vurdert av utvalget. Dette er et tilbud som gir mange elever innenfor målgruppa et motiverende og utfordrende læringsmiljø.
4. Fylkestinget savner konkrete forslag om muligheten for at elever innenfor målgruppen kunne gjennomføre videregående opplæring på kortere tid enn den normerte tiden. Dette gjelder både studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer.
5. Fylkestinget mener utvalget kunne vært enda mere tydelig på viktighetene av tverrfaglighet, undersøkende læringsmetodikk, samhandling, etablering av gode relasjoner og en læringskultur der høyt presterende elever opplever funksjonell anerkjennelse i praksis.
6. Fylkestinget ber om at Jøsendalutvalgets rapport må sees i lys av fylkestingets øvrige utdanningspolitikk.
7. Fylkestinget ber fylkesrådet følge opp arbeidet for elever med stort læringspotensial gjennom helhetlig melding og strategi for bedre gjennomføring.
8. Fylkestinget ber fylkesrådet rapportere om arbeidet for elever med stort læringspotensial fra og med tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland fra og med rapporten for 2017.

Vedlegg

Tittel

NOU 2016-14 Meir å hente - Jøsendalutvalget
Høringsbrev NOU 2016 14 Mer å hente.docx (1170741)

DokID

776788
757569